

Dane Katalinič, Milena Pollak

PO KEKČEVIH STOPINJAH DO ZNANJA

Ekošola kot način življenja

Dane Katalinič
Milena Pollak

PO KEKČEVIH STOPINJAH DO ZNANJA

Ljubljana, maj 2010

VSEBINA

PRIROČNIKU NA POT	7
1. UVOD	9
2. CILJI	9
3. NARAVOSLOVNO IN OKOLJSKO OPISMENJEVANJE	10
3.1. Ščepec dejavnosti - otrok	10
3.2. Opazovanje	10
3.2.1. Opazovanje celote in delov	11
3.2.2. Opazovanje razlik in podobnosti	11
3.2.3. Opazovanje pojavov	11
4. NAČELA RAZISKOVALNEGA DELA V NARAVOSLOVJU	12
5. NARAVOSLOVNO – RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI	13
5.1. Cilji	13
5.2. Dejavnosti	13
6. SPLOŠNO NAVODILO ZA POTEK NARAVOSLOVNO – RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI	14
6.1. Vloga otrok	14
6.2. Vloga vzgojitelja – učitelja	14
6.3. Dejavnost otrok	15
6.4. Metode dela	15
7. PRIPOROČILO ZA VZGOJITELJE IN UČITELJE	16
8. OKVIRNI LETNI OPOMNIK NARAVOSLOVNIH AKTIVNOSTI	17
9. NAPOTKI ZA ORGANIZACIJO NARAVOSLOVNO – RAZISKOVALNEGA TABORA	18
9.1. Napotki za opazovalne aktivnosti v naravi	18
9.2. Kako se vedemo?	18
9.3. Nasvet	18
10. OKVIRNI PROGRAM TRIDNEVNEGA NARAVOSLOVNO – RAZISKOVALNEGA TABORA	19
11. LITERATURA	21

PRIROČNIKU NA POT

»PO KEKČEVIH STOPINJAH DO ZNANJA«

EKO HIŠA »KEKEC« SREDNJI VRH

Vsi poznamo Kekca, njegovo ljubezen do narave, živali in ljudi, njegov pogum in željo, da pomaga drugim in verjame, da vedno zmaga dobro.

In zakaj ne bi bili naši otroci v sozvočju z naravo nekaj dni Kekci, Mojce, Tinkare, Rožleti ... , s svojo mladostno radovednostjo, raziskovanjem in spoznavanju naravnih danosti in vrednot ustvarjali izdelke iz naravnih materialov. Vodile jih bodo vzgojiteljice oziroma učiteljice skupaj z gozdarjem, ki pozna vsak kotiček te prelepe narave. Nekaj dni bodo živeli v Kekčevem svetu, brez televizije, računalniških igrice ...

Naučili se bodo Kekčevo pesem in jo zvečer ob tabornem ognju zapeli. V kuhinji pa bodo poskrbeli za zdravo in dobro domačo hrano.

In kje je to? Na Srednjem Vrhu nad Gozd Martuljkom stoji pred kuliso Špikove skupine 960 metrov visoko nad levim bregom Save Dolinke EKO HIŠA »KEKEC«.

Na Srednjem Vrhu je šest gorskih kmetij, ki s travniki in pašniki segajo ob potokih Hladnik, Jurman in Jurči še daleč navzgor na gozdnato prisojno pobočje Zahodnih Karavank. Ljudje se preživljajo z živinorejo, povezano s poletnim planinskim pašništvom, gozdom, sirarno in turizmom. Zanimiv pa je tudi Jermanov slap, ki je tako velik, da je nad njim zajetje za malo elektrarno.

Lepo, bogato in zanimivo je v vseh letnih časih.

Pa Srečno KEKEC!

Milena Pollak

1. UVOD

Ni lepšega otroštva, kot če otroku omogočimo udejanjati radovednost v naravi ob opazovanju, raziskovanju in sprejemanju sklepov. Posebej če to otrok počne v KEKČEVI DEŽELI, tam, kjer je domoval KEKEC.

To je kraj, kjer je razgibano gorsko okolje, ki omogoča opazovanje in zbiranje naravnih materialov.

V tem okolju je vseskozi v ospredju spodbudni material gorskega okolja (gozd, jase, pašniki, potočki ...)

2. CILJI

Cilj naravoslovnega tabora so aktivnosti, da je otrok v neposrednem naravnem okolju in pri svojem raziskovalnem delu aktiven in da spontano pridobiva znanja, ki so plod raziskovalne svobode.

V tridnevnem naravoslovno – raziskovalnem taboru so nakazane možnosti samostojne aktivnosti, usmerjene aktivnosti in skupinske aktivnosti otrok v sodelovanju z vzgojitelji in z zunanjimi sodelavci, npr.: gozdar.

3. NARAVOSLOVNO IN OKOLJSKO OPISMENJEVANJE

Ko pridemo v gorski svet, je veliko stvari okoli nas, morda za odrasle drobnih, nepomembnih, že poznanih, ki pa otroke vznemirjajo in jim dajejo vsebino za najrazličnejše aktivnosti.

Te aktivnosti segajo na področje naravoslovnih in okoljskih vsebin, ki se lahko uresničujejo skozi različne dejavnosti.

3.1. Ščepec dejavnosti - otrok

- Išče, opazuje, primerja, raziskuje rastline in živali v okolju
- Opazuje spremembe na nebu (oblake)
- Z lupo opazuje rastline – živa bitja
- Išče informacije o živih bitjih
- Zbira naravne materiale

3.2. Opazovanje

Opazovanje je zelo pomembna dejavnost na področju naravoslovja in obsega:

- načrtno in usmerjeno dejavnost,
- zbiranje materialov in novih podatkov,
- širjenje vedenja o snoveh, bitjih in pojavih,
- izbiro opazovalnih ciljev.

Pri opazovanju moramo ločiti zvrsti opazovalnih vsebin.

3.2.1. Opazovanje celote in delov

- opazovanje celote: drevo
- opazovanje delov: deblo, skorja, veje, popki, listje

3.2.2. Opazovanje razlik in podobnosti

Prepoznavanje podobnosti omogoča prepoznavanje razlik

- živila: mleko, maslo, sir, jogurt (hrana za ljudi)
- prst: hrana za rastline

3.2.3. Opazovanje pojavov

- opazovanje: mavrica, dež, snežinke, nevihta
- primerjanje pojavov

POMEMBNO!

Pri opazovanju je potrebno posebno pozornost nameniti spodbujanju opazovanja z ustreznimi vprašanji.

Vprašanja naj bodo spodbujevalna, produktivna in zastavljena z namenom, da spodbudijo dejavnost in pravilen (ustrezen) odgovor.

Izogibajmo se neproduktivnim vprašanjem, ki slonijo le na eni besedi.

4. NAČELA RAZISKOVALNEGA DELA V NARAVOSLOVJU

Narava je za otroka zakladnica raziskovalnih vsebin in s svojo pestrostjo vpliva na njegovo odzivnost v smislu želje po opazovanju, primerjanju, ugotavljanju, razčlenjevanju, povezovanju, sklepanju, iskanju vzrokov in posledic.

Otrokova dejavnost naj temelji na opazovanju, ki je temelj raziskovalne dejavnosti.

Primerne vsebine so aktivnosti, ki se nanašajo na raziskovanje rastlinskega in živalskega sveta v povezavi z neživo naravo.

Vse aktivnost – dejavnosti v naravi naj spodbudijo zanimanje za neokrnjenost in varovanje narave in željo, da bi se ohranila

Naloga vzgojitelja – učitelja je, da upošteva otrokove izkušnje ter aktualizira okoljske naravoslovne vsebine s področja žive in nežive narave.

V predšolskem obdobju je nepogrešljiv pripomoček za opazovanje iz neposredne bližine **lupa**. To je pripomoček, s katerim otroci uspešno opazujejo posamezne detajle opazovalnega objekta.

5. NARAVOSLOVNO – RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI

5.1. Cilji

- Spoznavanje bližnje in daljnje okolice gozda Martuljk ter značilnosti gorskega sveta
- Spoznavanje gozdnih dreves, plodov, semen, listja in prsti
- Spoznavanje živali
- Razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave

5.2. Dejavnosti

- Obiski, ogledi: gozdnega roba, gozda, jase, pašnika, potoka
- Poslušanje oglašanja ptičev in živali
- Nabiranje materiala:
 - listja
 - cvetlic
 - semen
 - plodov
 - vejic, lubja
 - kamenčkov
- Herbariziranje rastlin – izdelava zbirke.
- Načrtovanje aktivnosti z nabranim materialom.

6. SPLOŠNO NAVODILO ZA POTEK NARAVOSLOVNO – RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI

6.1. Vloga otrok

- Poslušajo in sodelujejo v pogovoru
- Dajejo pobude
- Upoštevajo navodila in dogovore
- Odgovarjajo na vprašanja in sodelujejo v pogovoru
- Opazujejo in nabirajo material v vrečke
- Opazujejo strukturo gozdne prsti z lupo
- Na priloženem listu s svinčnikom in ustrezno barvo narišejo in pobarvajo potek dela
- Opisujejo posamezna drevesa, semena in plodove
- Nabirajo vejice, semena in plodove
- Semena, plodove, vejice, kamne - prodnike razvrščajo po barvi, velikosti, obliki ...
- Nabirajo listne ploskve in cvetove ter jih herbarizirajo
- Iz nabranih materialov naredijo zbirke

6.2. Vloga vzgojitelja – učitelja

- Z otroki se pogovarja o odnosu do narave, jih motivira in spodbuja k aktivnemu sodelovanju, opazovanju, postavljanju vprašanj in iskanju odgovorov

- Z otroki obiše gozdni rob, gozd, pašnik, kmetijo, potok ...
- Nudi pomoč, usklajuje in usmerja delo
- Ko otroci opazujejo, nabirajo in nabrani material razvrščajo pri aktivnostih, jim pomaga in po potrebi usmerja, spodbuja
- Z akcijskimi vprašanji otroke usmerja k sklepanju ter jim daje ustrezne povratne informacije

6.3. Dejavnost otrok

- Opazuje gozdni rob, gozd in pašnik kot življenjski prostor
- Opazuje drevesa, plodove, semena
- Opazuje cvetlice
- Opazuje barvitost listja
- Spremlja spremembe v gozdu
- Nabira material za opazovanje in raziskovanje (listne ploskve, semena, cvetlice, vejice ...)
- Išče informacije o gozdu (gozdar, slikanice, knjige)
- Razvršča in ureja listne ploskve po obliki, velikosti in barvi
- Izdelava zbirke semen, plodov, listnih ploskev, kamenčkov, prodnikov

6.4. Metode dela

- Z metodo razgovora spodbuja otroke k aktivnemu sodelovanju
- Otrokom poda navodila za delo
- Z metodo razlage, opazovanja, raziskovanja, analiziranja otroci pridobijo nova vedenja o gorskem svetu

Materiale razvrščajo po obliki, velikosti in barvi

- Pri izvajanju ponazorimo zaporedje poteka dejavnosti z zaporedno fazno demonstracijo
- Z vsemi navedenimi metodami metodami poglobljajo in pridobivajo nova znanja

7. PRIPOROČILO ZA VZGOJITELJE IN UČITELJE

Vrtec kot vzgojno izobraževalna institucija ni edino okolje za vzgojo in izobraževanje otrok, ampak so tu še dom, naravna okolja in šola. Pri tem je treba poudariti, da je vrtec kot institucija pomemben dejavnik v procesu oblikovanja osebnosti. Prav zaradi te velike odgovornosti je nujno, da vzgojitelji – učitelji in starši kakovostno sodelujejo, predvsem zaradi pozitivnega vplivanja na razvoj kreativnosti otroka. V tem primeru govorimo o naravoslovno – raziskovalnem taboru. Prav zaradi omenjenih dejavnikov je pomemben otrokov prosti čas. To je čas, ki ga otrok preživlja doma ali v naravi.

Pomen časovno kratkih taborov v predšolskem obdobju v naravi je, da otrok pridobiva temeljna naravoslovna znanja za trajnostni razvoj. To je pravo okolje za kreativno raziskovalno in kritično učenje.

8. OKVIRNI LETNI OPOMNIK NARAVOSLOVNIH AKTIVNOSTI

AKTIVNOSTI

ZIMA

- opazovanje gozda
- prepoznavanje drevesnih in grmovnih vrst po obliki, barvi, hrapavosti skorje
- opazovanje in prepoznavanje živalskih sledi v snegu
- poslušanje oglašanja ptičev in živali

POMLAD – POLETJE

- opazovanje vegetacijskih sprememb, drevesnih in grmovnih vrst
- spoznavanje drevesnih in grmovnih vrst
- opazovanje gorskih cvetlic
- opazovanje življenjskega kroga dvoživk (urh)
- poslušanje oglašanja ptičev in živali

JESEN

- opazovanje obarvanja drevesnih in grmovnih vrst
- opazovanje plodov in semen
- poslušanje oglašanja ptičev in živali ...

9. NAPOTKI ZA ORGANIZACIJO NARAVOSLOVNO – RAZISKOVALNEGA TABORA

1. Soglasje staršev
2. Upoštevanje normativnih predpisov za izvajanje vzgojno - izobraževalnih aktivnosti v naravi
3. Zagotavljanje varnosti otrok in udeležencev na taboru

9.1. Napotki za opazovalne aktivnosti v naravi

- Primerna obleka in obutev
- Primerna zaščita pred klopi
- Ročna povečevalna lupa
- Previdno gibanje
- Čim manj hrupa
- Upoštevanje vremenskih razmer
- Drugo

9.2. Kako se vedemo?

- Naravo spoznavamo z opazovanjem!
- Ne kričimo in ne plašimo živali!
- Ne delamo škode!
- Ne hodimo po neznanih poteh!
- Odpadke odnesemo s seboj!
- Ne mečemo predmetov v okolje!

9.3. Nasvet

Vedoželjnost otrok je velika. oborožimo se z informacijami s področja naravoslovja, seveda če jih potrebujete.

10. OKVIRNI PROGRAM TRIDNEVNEGA NARAVOSLOVNO – RAZISKOVALNEGA TABORA

1. Dan

10.00	Prihod in namestitve v eko hišo KEKEC
11.00 – 12.00	Seznaitve s programom in aktivnostmi
12.00 – 13.00	Kosilo
13.00 – 14.30	Počitek
14.30 – 17.00	Naravoslovno- raziskovalne aktivnosti v naravi in nabiranje materiala
17.00 – 18.00	Večerja
18.00 – 20.00	Rajanje in razvedrilne aktivnosti

2. Dan

07.30 – 09.00	Zajtrk
09.00 – 11.00	Naravoslovno – raziskovalne aktivnosti v naravi
11.00 – 12.00	Otroške igre – rajanje
12.00 – 13.00	Kosilo
13.00 – 14.30	Počitek
14.30 – 17.00	Naravoslovno – raziskovalne aktivnosti v naravi
17.00 – 18.00	Večerja
18.00 – 20.00	Razne aktivnosti

3. Dan

07.30 – 08.30	Zajtrk
08.30 – 11.00	Izdelovanje zbirk
11.00 – 12.00	Rajanje in razvedrilne aktivnosti
12.00 – 13.00	Kosilo
13.00 – 14.00	Priprave na odhod

Tridnevni naravoslovno-raziskovalni tabor je namenjen otrokom starim od štiri do osem let.

11. LITERATURA

Katalinič, D. (2010). Prvi naravoslovni koraki. Murska Sobota:
Mizarstvo Antolin

Katalinič, D. (2007). Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu. Ljubljana:
Zavod republike Slovenije za šolstvo

Izdajatelj: DOVES, Portorož
Avtorja: Dane Katalinič, Milena Pollak
Fotografiji: Dane Katalinič
Oblikovanje: Giovanni Šimunović
Tisk: BIROGRAFIKA BORI, d.o.o.
Naklada: 3000 izvodov
Ljubljana, maj 2010

